

ЗАДУМ ДИПЛОМНОГО ПРОЕКТУ ТА ШЛЯХИ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ (З ПРАКТИКИ ДИПЛОМНОГО КЕРІВНИКА)

Рудий А. А.,

Криворізький державний педагогічний університет

Анотація. В статті розглядається проблема підготовки та виконання студентами дипломних робіт. Ефективність педагогічної діяльності в глибокій реалізації індивідуальності у творчому втіленні задуму дипломної роботи. Іслюджується процес професійного становлення вчителя образотворчого мистецтва у вищій педагогічній школі як завершальний етап підготовки майбутніх педагогів.

Ключові слова: глибока реалізація, індивідуальність, творчий задум; формування навичок самостійної науково-дослідної та творчої роботи.

Анотация. В статье рассматривается проблематика подготовки и выполнения студентами дипломных работ. Эффективность педагогической деятельности в глубокой реализации индивидуальности в творческом воплощении замысла дипломной работы. Исследуется процесс профессионального роста учителя изобразительного искусства в высших учебных заведениях.

Ключевые слова: глубокая реализация, индивидуальность творческий замысел; формирование навыков самостоятельной научно-исследовательской и творческой работы.

Постановка проблеми. Виконання дипломних робіт є обов'язковим елементом процесу навчання і завершальною формою підготовки спеціалістів. Підготовка дипломних робіт і їх захист органічно входять у зміст освіти майбутнього педагога, забезпечують поглиблення і розширення в певній галузі теоретичних знань та практичних вмінь, удосконалюють навички самостійної роботи студентів, творчої діяльності і наукових досліджень.

Виконання дипломної роботи дозволяють студенту не лише всебічно дослідити ту проблему, над якою він працює. Але і озброєє його життєво необхідними навичками творчого підходу в рішенні, багатьох інших проблем.

До дипломних робіт висувається ряд вимог і найважливішими із яких є наступні: актуальність тематики, відповідність її сучасному стану і перспективам розвитку певної галузі, практичним завданням і загальним цілям дипломної роботи студентів у вузах [3, 15]. Студент-дипломник виконує свою роботу на основі глибокого вивчення теорії і

історії питання, практики передового і свого особистого досвіду, виходячи з результатів проведених ним спостережень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останні роки помітно активізувалась діяльність багатьох наукових колективів та викладачів педагогічних вузів в розробці посібників та методичних рекомендацій, направлених на удосконалення навчально-виховного процесу, частково у організації, змісту і методики самостійної роботи студентів, формування в них навичок наукового дослідження і творчої діяльності. Завдання таких розробок і посібників – надати студентам-дипломникам допомогу в виконанні дипломних робіт. В основу таких розробок покладені результати вивчення багатолітньої практики постановки дипломних робіт в ряді педагогічних закладів, а також особистий досвід авторів по керівництву дипломними роботами студентів. Останнім часом широко використовуються роботи з цієї проблематики

Н. Сорокіна, І. Мохова, Ф. Орехова, Н. Суворова, В. Поповичева та інших авторів. Всі вище перелічені публікації надають суттєву допомогу дипломнику у побудові стратегії підготовки та виконання безпосередньо дипломної роботи.

Мета роботи. Зважаючи на актуальність проблеми, маємо на меті запропонувати шляхи подолання проблеми, що виникають в процесі реалізації студентом-дипломником творчого задуму в дипломній роботі.

Отримані результати. Підготовка до виконання дипломних робіт організовується випускаючими кафедрами педагогічних навчальних закладів. Ними ж визначається тематика дипломних робіт, яка щорічно обновлюється і затверджується радою факультету. Затверджена тематика дипломних робіт доводиться кафедрами до відома студентів. Згідно з положенням по підготовці дипломних робіт студентам надають право вибору теми дипломної роботи. “Однак, як показує практика, у виборі тем не слід допускати безконтрольного самоплину. Далеко не у всіх випадках студент зможе об’єктивно оцінити зміст і обсяг наміченої роботи, її відповідності своїм інтересам і можливостям. Все це може привести до значних труднощів при підготовці дипломної роботи і навіть до поразки” [3, 17]. Так, наприклад, студент спочатку охоче брав тему дипломної роботи, деякий час працював над нею та дуже скоро

розчарувався в темі і відмовився від неї. Такому студенту явно не вистачало знань і вмінь. Необхідна допомога студентам у виборі тем дипломних робіт повинна бути надана ведучими викладачами та керівниками дипломних робіт. Беручи за основу індивідуальний підхід до кожного майбутнього дипломника, об'єктивно оцінюючі його можливості, вони у формі пояснень, консультацій і порад допомагають студентам свідомо обрати тему, чітко уявити її характер, напрям і зміст, і необхідним обґрунтуванням доцільності її використання. У випадку, коли студент пропонує самостійно вибрану ним тему, думка наукового керівника, його поради набирають ще більшої ваги та значення.

Студенту повинні бути відомі, хоча б в загальних рисах, вимоги до вибору теми дипломної роботи. "Серед таких вимог одне з перших місць займає актуальність теми і її відповідність сучасним вимогам суспільства" [3, 20]. Важливою вимогою також є практична значимість теми, можливість використання для вирішення конкретних завдань.

При виборі теми дипломної роботи необхідно враховувати ці вимоги, рівень теоретичної і практичної підготовки студента, його наукових інтересів і нахилів, навичок наукових досліджень і таких факторів, як ступінь дослідженості проблеми, висвітленості її в літературі.

Одержавши завдання керівника, студент розпочинає роботу над дипломною темою. Враховуючи наданий в завданні перелік основних питань, що підлягають розробці, дипломник формулює ціль і завдання дипломної роботи, складає календарний план її виконання. "Задум визначає головний напрямок рішення поставленої проблеми, а в завданнях цей задум конкретизується. Чітке формулювання задуму дає вірну орієнтацію для її виконання" [3, 19].

Календарний план встановлює логічну послідовність та строки виконання окремих етапів роботи згідно із визначеними в завданнях вимогами.

Практика підтверджує безсумнівну доцільність складання такого плану. Він дисциплінує виконавця, лімітуючи час, відведений на підбір літератури по темі і її вивчення; ознайомлення з іншими джерелами і досвідом роботи. Це також безпосереднє поетапне виконання

практичної роботи, складання висновків та рекомендацій, технічне оформлення дипломної роботи і підготовку її до захисту.

Звичайно, спочатку буває важко вірно розподілити час на виконання окремих етапів роботи, тим більш, що у студентів ще немає достатніх навичок планування комплексної роботи. Щоб забезпечити дотримання вказаних вимог, бажано при складанні календарного плану передбачити деякий резерв часу для усунення в разі необхідності непередбачених ускладнень на окремих етапах роботи. Календарний план повинен містити пункти, що розкривають зміст дипломної роботи і послідовність її виконання.

Випускаючі кафедри забезпечують безпосередню організацію і методичне керівництво дипломними роботами.

Кількість консультацій і затрата часу на їх проведення залежить від характеру дипломної роботи, умов її виконання, індивідуальних особливостей студентів та керівника.

При виконанні дипломної роботи необхідно домагатися максимальної самостійності студентів. Головним завданням керівника є удосконалення вже набутих студентами навичок самостійної роботи. В ході консультацій керівник допомагає студентам вибрати найбільш раціональні шляхи досягнення мети в розкритті творчого задуму дипломної роботи.

Дипломні роботи часто складаються із серій пейзажів, композиційних портретів чи натюрмортів. При роботі над пейзажами необхідною є основооб'єднуюча їх тема. Тому формати пейзажів, рівень горизонту, умови освітлення і особливості колориту для кожного з них продумуються не ізольовано, а цілісно для всієї серії.

Суттєвим при визначенні композиційних замислів є знаходження в навколишній дійсності нових сюжетів з життя нашого сучасного суспільства.

Композиційні портрети, що виконуються в якості дипломних робіт, можуть бути різної складності. В деяких випадках це декілька порівняно невеликих погрудних портретів людей, що об'єднані спільним задумом. В цьому випадку необхідно враховувати загальне враження від серії. Рекомендується однакова масштабність зображення.

В той же час колорит полотен не повинен повторюватись. Кожна людина має не лише індивідуальні особливості побудови голови, а й унікальний їй колір обличчя. Саме тому портрети не можна писати "звиченими фарбами".

Недопустимо натуру саджати так, щоб відчувалась штучність поз. Створенню основного полотна передують написання декількох великих композиційних ескізів з натури, що надають різноманітні варіанти. Весь процес над пошуками пластичного і колірної рішення повинен підпорядковуватись основному задуму, тобто виявленню індивідуальної характеристики натури.

Дипломні композиції жанрового і історичного характеру являються підсумком багаторічного навчання живопису і композиції і водночас творчим доробком, що надає необхідний досвід для виконання майбутньої художньої практики і можуть бути дозволені лише кращим випускникам.

Тематика і відповідно з нею методи виконання композицій дуже різноманітні і вимагають індивідуального підходу.

"Кожна дипломна робота з живопису має на меті не тільки практичне виконання фарбами творчого задуму, а також написання обширної методичної записки, де студент повинен викласти все те, що пов'язано з використанням взятої теми в шкільних умовах"[3,24].

Не дивлячись на засвоєнні знання та вміння, деякі студенти-дипломники не зовсім вірно розуміють що вважати закінченою роботою. Вони досить часто плутають поняття завершеності і детальної виписаності. "Закінченість твору – це його переконливість"[1,1-2]. Епод, написаний без деталей, але образно по кольору, буде сприйматись як завершена робота, а детальне зображення, навпаки, може здатись незавершеним, якщо воно розпадається на частини не пов'язані одна з одною.

Студенти зазвичай дуже поспішають отримати результат і помилково вважають роботу закінченою в той момент, коли зображені всі деталі. Тому не помічають, що робота ще "сира", що ще не досягнута необхідна погодженість відношень. Необхідно дивитись на свою роботу більш вимогливо, "відстороненим" поглядом. Недоліки, помічені вчасно, завжди можна виправити.

“Завершеність не залежить від рівня деталізації зображення, оскільки талант художника – у вмінні виразити найголовніше, задля чого він взявся за олівець чи пензель” [4,99].

Висновки. Глибоке розкриття творчого задуму дипломної роботи можливе за умови повноцінного засвоєння та використання набутих студентами знань, вмінь та навичок по дисциплінам спеціального і психолого-педагогічного циклів, що є базисом високої професійної підготовки художника-педагога та відповідає сучасним вимогам освіти.

В цьому процесі направляючою та ведучою є роль викладачів, наукових керівників, що, спираючись на індивідуальний підхід до кожного студента, дають можливість максимально можливо реалізувати творчий потенціал кожного дипломника.

Подальший напрямок досліджень. Результати роботи можуть бути використані при розробці методичних рекомендацій, направлених на надання дієвої допомоги в підготовці та виконанні дипломних робіт.

Література

1. Аксенов Ю., Леведова М. Цвет и линия. – М., 1986.
2. Зернова З. И. Будущему художнику об искусстве живописи. – М., 1976.
3. Сорокин Н. А. Дипломные работы в педагогических вузах. – М., 1986.
4. Суздаев П. П. Основы понимания живописи. – М., 1980.
5. Яшухин А. П. Живопись. – М., 1985.

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН НА ХУДОЖНЬО-ГРАФІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ

Савченко Л.,

Криворізький державний педагогічний університет

Анотація. В статті розглядаються проблеми формування творчих здібностей студентів при вивченні педагогічних дисциплін на художньо-графічному факультеті.

Ключеві слова: творчі здібності, педагогіка.

Анотация. В статье показаны возможности формирования творческих способностей студентов в процессе преподавания педагогических дисциплин на художественно-графическом факультете.

Ключевые слова: творческие способности, педагогика.